

Interacțiunea dintre vorbirea expozitivă și cea interactivă în cadrul predării Lsp

Autor: Ludmila Ungureanu

Studiul de față abordează problema diferențierii a două tipuri de discurs, îmbinate judicios în cadrul realizării actului didactic. Această evidență constituie o dovadă în plus a interferenței continue a limbii generale și a limbajului specializat, aspect disputat în lingvistica modernă.

Conceperea unui conținut didactic în cadrul predării Lsp, este tributară, lucru știut, unei analize prealabile a tipului de discurs aferent domeniului de interes. Or, există forme lingvistice reprezentative pentru un domeniu sau altul. Observarea calitativă a acestora face posibilă conceperea unor scheme tip sau matrițe - elemente fundamentale în cadrul elaborării conținutului didactic destinat unui public anume. Confirmarea acestei necesități o găsim la Eurin Balmes, Henao de Legge [1, p. 101]. Care ar fi, deci, necesitățile discursive ale unui public de viitori ingineri în domeniul tehnologiilor alimentare ? Prezentăm, mai jos, răspunsul la această întrebare cu ajutorul unui tabel :

Besoins langagiers	Actes de parole (exemples)
Moyens de persuasion d'un client (le verbe) :	« Vous devez avoir une alimentation équilibrée parce que... » <i>cela permet de ...</i> <i>assure/garantit...,</i> <i>fait maigrir,</i> <i>facilite...,</i> <i>améliore...,</i> <i>valorise...,</i> <i>présERVE...,</i> <i>fortifie...,</i> <i>rend</i>

Description physique, gustative, olfactive d'un aliment :	Mots désignant des couleurs, formes, goûts, odeurs, textures des aliments : <i>acide, sucré/doux, amer, salé, liquide, solide, gélatineux, pulpeux, juteux, onctueux, fibreux, granuleux, moelleux, dur...</i>
Présentation des techniques culinaires et de leurs propriétés de base :	<i>Le sautage, la cuisson, la friture, le grillage, le pochage, le braisage, le fumage, la salaison, ...</i> Elle <i>préserve les vitamines, garde le jus, crée une croûte dorée, rend croustillant, maintient forme et couleur, ...</i>
Explication de la destination des ustensiles de cuisine :	Sert à + infinitif ; est destiné pour + infinitif. <i>(cuire, bouillir, frire, rincer, séparer, peser, infuser, râper, couper, mêler, battre, rouler, étendre, garder, donner une forme, ...)</i>
Enumération des étapes à suivre dans une recette culinaire :	<i>Tout d'abord, ensuite, après, finalement...</i> <i>On fait cuire, on rissole, on saute, on blanchit, on rince, on égoutte, on mixe, on sale, on sucre, ...</i>

Am ilustrat, aşadar, cum o eventuală analiză a discursului reprezentativ pentru un domeniu de specialitate permite elaborarea de matrice discursive. In acest context putem aminti despre existența, în cadrul realizării actului didactic, a două tipuri de discurs : interactiv pentru comunicarea generală și expositiv pentru comunicarea specializată. Primul are drept obiectiv declanșarea de acțiuni sau idei, (“faire agir ou faire croire”) pe când al doilea urmărește expunerea ideilor, formularea de ipoteze, prezentări, descrieri, raționamente logice (“faire savoir”) [1, p. 102].

Este de știut că în realitate aceste două tipuri de discurs nu funcționează în mod izolat. Pentru a-i trezi publicului dorința de a ști/cunoaște trebuie să-i mobilizăm, întâi de toate, logica și afectivitatea, altfel spus să-l convingem că ceea ce-i propunem este indispensabil. Vom recurge, așadar, la rațiune, la sentiment pentru a da o pondere științifică argumentelor noastre. Rezultă că în cadrul aceleași producții discursive putem avea secvențe expositive și interactive într-o interacțiune continuă. Să vedem, totuși, prin ce se diferențiază aceste două tipuri de discurs. Nu înainte însă de a încerca să definim ceea ce înțelegem prin discurs în general și prin discurs expositiv, în particular : *Tout énoncé supérieur à la phrase, considéré sous la perspective des règles d'enchaînement des suites de phrase, toute manifestation écrite (ou orale) d'un état d'esprit ainsi que l'ensemble des écrits sur une théorie, un thème ou bien une doctrine prennent la désignation de discours. L'adjectif expositif, à son tour, se dit de celui, de celle ou de ce qui expose (autrement dit, qui met en évidence ou qui fait connaître par la parole ou l'écriture)* [2].

Așadar, definiția conceptelor sus-prezentate ne permite să afirmăm, prin deducție, că discursul expositiv ar avea drept obiectiv furnizarea de informații cu caracter neutru și obiectiv dintr-un anumit domeniu al cunoașterii. Sub aspect structural acesta ar cuprinde enunțuri de tip declarativ, utilizând preponderent formele Presentului absolut. Discursul expositiv ar avea, mai curând, un caracter vulgarizator, fiind destinat publicului larg sau unuia pur științific/tehnic, adică specialiștilor dintr-un anumit domeniu de activitate. Practica ne demonstrează că textele cu discurs expositiv conțin, de regulă, o introducere, o dezvoltare și o concluzie, utilizând un număr limitat de resurse lingvistice precum descrierea detaliată, comparația dintre concepte, diverse exemple și definiții [3, p. 52]. Lucrările didactice, manualele constituie exemple eclocvente de discurs expositiv.

O incursiune sumară dar nu mai puțin calitativă în **discursul interactiv** ne permite să constatăm că acesta se caracterizează, la rândul său, prin prezența unor indicatori lingvistici ce denotă implicarea emițătorului, exprimând concomitent și interrelațiile dintre emițător și receptor. Aici putem găsi, deopotrivă, diverse modalități apreciative (emfaza) cât și elemente precum narațiunea, argumentarea, prescripția.

Narațiunea, după cum bine știm, este prezentă în romane și povestiri, caracterizându-se printr-o mare varietate de verbe de acțiune și timpuri ale trecutului. În discursul științific ea poate să apară doar pentru realizarea unui excurs istoric în disciplină sau pentru a introduce o tehnică, o invenție. În această calitate o putem întâlni frecvent în discursul pedagogic.

Obiectivul argumentației rezidă în determinarea la acțiune (*faire agir*), mobilizând toate resursele posibile (procedee de insistență, emfază). Ea este bazată pe postulate neverificate, în mare parte, făcând apel la psihologia destinatarului. Este suficient să ne gândim la conținutul spoturilor publicitare pentru a avea aici un exemplu ilustrativ.

Prescripția în formă de sugestie sau ordin, este și ea prezentă în discursul interactiv pentru a-l face pe interlocutor să adopte un anume punct de vedere.

Pentru a avansa în studiul nostru, ne propunem, în continuare, să ne referim în mod detaliat la particularitățile discursului **expozitiv**, inerent Lsp, domeniu ce constituie obiectul interesului nostru științific.

Așadar, în discursul expozitiv (numit și informativ sau explicativ) nu simțim prezența celui care face enunțul. Atestăm, în mod preponderent, prezența pronumelui nehotărât *on* sau a expresiilor impersonale precum *il faut, il suffit, il est certain*. Constatăm absența modalităților apreciative, (sentimentele autorului nu constituie obiectul discursului științific). Remarcăm forma prezentului cu valoare atemporală, construcții ipotetico-deductive

(*si alors*), articulatori logici (cauză - consecință), indicatori cronologici (*d'abord, ensuite, puis, enfin, finalement*), indicatori spațiali (*devant, en face, à l'intérieur, près de, derrière, au centre de ...*)

Sub aspect didactic observațiile de mai sus s-ar traduce în felul următor : conținutul de învățământ în cadrul predării Lsp trebuie să dea prioritate unui anumit număr de structuri inerente discursului expozitiv și anume : denumiri/specificări, definiții, raționamente logice, descrieri/caracteristici, procese, transformări.

Pentru a prezenta, de exemplu, **datele concrete ale unei probleme/situații** recurgem la structuri precum : *on dit que, on appelle, on designe* sau *posons, supposons que, soit*, etc. Vom avea grijă ca structurile sus-enumerate să se regăsească într-un document scris/audio pentru a fi identificate și fixate ulterior în comunicare.

Pentru a **defini** un concept vom avea nevoie de instrumente lingvistice ce ne permit să denumim (*appeler/être appelé ; désigner/être désigné ; dénommer/être dénommé*), să arătăm o componentă (*comporter, comprendre, contenir, présenter, se composer de*) ; să explicăm finalitatea sau destinația (*permettre de, servir à, être utilisé pour, avoir pour but de*).

În cadrul elaborării unui **raționament logic** vom pune la dispoziția vorbitorului următoarele instrumente:

- mijloace ipotetico-deductive (*on fait l'hypothèse que, si ... alors, d'où*);
- indicatori ai cauzei-consecinței (*parce que, par conséquent, en conséquence, par suite, donc, il en résulte que, on en déduit que*);
- elemente restrictive (*mais, pourtant, or, excepté*);
- structuri de reformulare (*c'est-à-dire, en d'autres termes*).

O **transformare** în curs de realizare sau o suită de operații poate fi exprimată cu ajutorul verbului : *brunir, se liquéfier, se solidifier*,

se fondre, se gonfler, etc. Verbele admit, la rândul lor, nominalizarea : *brunissage, solidification, fonte, gonflage...*

La descrierea unui **proces** vom utiliza, înafara verbului și a nominalizării acestuia, marcatori temporali (*au début, au milieu, vers, à la fin*) și cronologici (*tout d'abord, ensuite, après, finalement*).

În concluzie : discursul didactic, în virtutea finalității sale, prezintă o mare diversitate de surse și referințe, pe de o parte, implicând activ destinatarul, pe de altă parte. În consecință, acesta atestă două componente discursive : expozitivă și interactivă. Deși, în acest context, discursul expozitiv pare a fi cel privilegiat, nu putem contesta, totuși, rolul discursului interactiv în coagularea conținutului didactic.

Bibliografie/sitographie :

1. Eurin Balmet S., Henao de Legge M., *Pratiques du français scientifique*, Hachette, 1992, 255 p.
2. <http://lesdefinitions.fr/discours-expositif>
3. Bessom M.-J., « Les valeurs du présent dans le discours expositif », *Langue française*, année 1993, volume 97, numéro 1, pp. 43-59.